

Kognitivní postižení a poruchy chování u Parkinsonovy nemoci: základní informace pro pacienty

JAKÉ DRUHY KOGNITIVNÍHO POSTIŽENÍ SE VYSKYTUJÍ U PARKINSONOVY NEMOCI?

Mnoho pacientů s Parkinsonovou nemocí (PN) nemá žádné obtíže s pamětí ani myšlením, tzv. kognicí. Avšak podobně jako se u zdravých osob s přibývajícím věkem objevuje zapomnětlivost, u pokročilé PN se mohou vyskytovat závažné problémy s pozorností, myšlením a pamětí.

Časté kognitivní poruchy u PN zahrnují:

- udržení pozornosti a koncentrace
- plánování, jako je např. organizace náročného dne
- pochopení složitější konverzace nebo řešení komplexních úloh
- rychlé utváření myšlenek
- zapamatování událostí a jejich detailů, i když návod může pomoci k vybavení vzpomínky

Pokud jsou tyto kognitivní změny mírné a nemají závažné dopady na Vaš každodenní život, hovoříme o tzv. **mírné kognitivní poruše**. Pokud jsou tyto změny závažné a ovlivňují každodenní aktivity, mluvíme o **demenci**.

PROČ KOGNITIVNÍ PROBLÉMY VZNIKAJÍ?

Změny v duševních schopnostech se začnou objevovat, jakmile PN začne postihovat oblasti mozku zodpovědné za pozornost, myšlení a paměť. Ve většině případů se tyto obtíže vyskytují až v pozdním stádiu nemoci nebo u pacientů vyššího věku, obvykle nad 65 let.

HALUCINACE A BLUDY

Mnoho pacientů s PN, kteří mají kognitivní poruchu, mohou mít taktéž halucinace nebo bludy. Pacienti trpí halucinacemi, pokud při vědomí vidí nebo slyší věci, které reálně neexistují. U PN jsou halucinace nejčastěji vizuální, obvykle se projevují „viděním“ zvířat nebo lidí. V počátku si pacienti uvědomují, že halucinace nejsou reálné. S postupem času může být odlišení reálného od nereálného obtížnější. Pacienti s PN mohou mít také iluze, kdy např. skvrnu na stěně považuje pacient za hmyz.

Bludy jsou falešné domněnky, které nejsou založeny na realitě nebo faktech. Mezi časté bludy patří myšlenky, že v domě žijí cizí lidé, Vaš partner Vás podvádí, nebo že Vás někdo okrádá. Tyto stavy se obvykle objevují u pokročilé PN.

Mírné halucinace, které si sami uvědomujete, nevyžadují léčbu. Je důležité, aby Vaš lékař zkontroloval, že u Vás neprobíhá infekce, zejména močová a že neberete medikaci, která může halucinace a bludy vyvolávat. Halucinace a bludy mohou často vymizet po přidání léků zlepšujících spánek nebo bolest. Pokud tyto obtíže trvají i nadále, Vaš lékař může zkusit snížit dávku Vašich léků na PN. Pokud ani toto nepomůže, nebo snížení dávky vede ke zhoršení hybných obtíží, lékař Vám předepíše lék k podpoře kognice. Pozitivní efekt na halucinace a bludy mají také preparáty jako clozapin a quetiapin, u nichž je však častým nežádoucím účinkem spavost. Při užívání clozapinu je nutné pravidelně provádět krevní testy.

CO MOHU V PŘÍPADĚ KOGNITIVNÍCH PROBLÉMŮ UDĚLAT?

Kognitivním funkcím prospívá dostatečná fyzická aktivita, správná výživa, kvalitní spánek a normální hodnoty krevního tlaku.

Promluvte si s Vaším lékařem, pokud problémy s myšlením, pamětí či rozhodováním začnou mít vliv na vaše každodenní aktivity. Lékař může provést vyšetření kognitivních funkcí. Zkontrolujte si svou medikaci, protože léky na PN a další onemocnění mohou kognici zhoršovat. Může vám pomoci užívání lékových krabiček nebo zařízení k připomenutí medikace.

Pokud se problémy s pamětí zhoršují:

- Proberte se svou rodinou a lékařem plány do budoucna týkající se zajištění péče o Vás, včetně pobytu v domácím prostředí či v ústavním zařízení.
- Podle náležitých právních předpisů zplnomocněte důvěryhodnou osobu, která se o Vás stará. Pokud nebudete moci, tato osoba bude mít pravomoc mluvit za Vás, spravovat vaše finance, platit účty apod. Bez plné moci může dojít k mnohým komplikacím.
- Ujistěte se, že máte v pořádku Vaš majetek a závěť. V případě závažné kognitivní poruchy již nelze závěť změnit.

EXISTUJE LÉČBA?

Některé léky mohou pomoci a byly studovány u pacientů s PN a demencí. Patří mezi ně rivastigmin, donepezil, galantamin a memantin.

Někteří pacienti užívající tyto preparáty pozorují významné zlepšení, zatímco u jiných dojde pouze k malé změně. Častými nežádoucími účinky těchto léků jsou nevolnost a průjem.